IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 23. Issue 02. Sentabr, 2026

USTOZ — MA'RIFAT VA MA'NAVIYAT CHIROG'I: PEDAGOG FAOLIYATINING JAMIYATDAGI O'RNI VA AHAMIYATI

Abdug'aniyeva Sarvinoz
Toshkent davlat yuridik universiteti
huzuridagi H.K.Muhiddinova nomidagi akademik
litseyning 2-bosqich 201-guruh o'quvchisi
Abduvaitova Shaxrizoda
Toshkent davlat yuridik universiteti
huzuridagi H.K Muhiddinova nomidagi akademik
litseyning 1-bosqich 103-guruh o'quvchisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.22998796

ANNOTATSIYA:

Ta'lim-tarbiya tizimida ustozning o'rni beqiyos bo'lib, u nafaqat bilim beruvchi, balki yosh avlodning ma'naviy kamolotini shakllantiruvchi asosiy shaxsdir. Mazkur maqolada o'qituvchilik kasbining jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati, ustoz-shogird munosabatlarining tarixiy va zamonaviy jihatlari hamda pedagog faoliyatiga qo'yiladigan talablar tahlil qilinadi. Shuningdek, O'zbekistonda ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar davrida o'qituvchining kasbiy mahorati va ma'naviy-axloqiy fazilatlarining ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot davomida ustozlik kasbining ijtimoiy mas'uliyati, ta'lim sifatiga ta'siri hamda yosh avlod tarbiyasidagi o'rni bo'yicha xulosalar chiqariladi.

Kalit so'zlar: ustoz, o'qituvchi, pedagogika, ta'lim-tarbiya, kasbiy mahorat, ustoz-shogird munosabati, ma'naviyat, ta'lim islohotlari, yosh avlod tarbiyasi.

ABSTRACT:

The role of the teacher in the educational system is invaluable, since a teacher is not merely a provider of knowledge but the key figure shaping the spiritual and moral development of the younger generation. This article analyzes the significance of the teaching profession for the development of society, the historical and contemporary aspects of the teacher-student relationship, and the requirements placed on pedagogical activity. It also highlights the importance of a teacher's professional skill and moral qualities amid the educational reforms currently underway in Uzbekistan. The study draws conclusions regarding the social responsibility of the teaching profession, its influence on the quality of education, and its role in raising the younger generation.

Keywords: teacher, educator, pedagogy, education and upbringing, professional skill, teacher-student relationship, spirituality, educational reforms, upbringing of the younger generation.

АННОТАЦИЯ:

Роль учителя в системе образования неоценима, поскольку педагог является не только источником знаний, но и ключевой фигурой, формирующей духовное и нравственное развитие подрастающего поколения. В данной статье анализируется

значение профессии учителя для развития общества, исторические и современные аспекты взаимоотношений учителя и ученика, а также требования, предъявляемые к педагогической деятельности. Также освещается важность профессионального мастерства и нравственных качеств учителя в условиях проводимых в Узбекистане реформ в сфере образования. В ходе исследования сделаны выводы о социальной ответственности профессии учителя, её влиянии на качество образования и роли в воспитании молодого поколения.

Ключевые слова: учитель, педагог, педагогика, образование и воспитание, профессиональное мастерство, отношения учитель-ученик, духовность, реформы образования, воспитание молодого поколения.

KIRISH:

Har qanday jamiyatning kelajagi, avvalo, yosh avlodning bilim saviyasi va ma'naviy kamoloti bilan belgilanadi. Bu jarayonda ustozning o'rni beqiyos bo'lib, u nafaqat o'quvchiga bilim beruvchi, balki uning shaxs sifatida shakllanishida, dunyoqarashi va hayotiy qadriyatlarining rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu bois ustozlik kasbining mohiyati, unga qo'yiladigan talablar va uning jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyatini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

O'zbek va sharq xalqlari madaniyatida ustozga hurmat qadim-qadimdan yuksak qadriyat sifatida e'zozlanib kelingan. Buyuk ajdodlarimiz — mutafakkirlar va ma'rifatparvarlar o'z asarlarida ustoz-shogird munosabatlariga alohida e'tibor qaratib, ilm olishning muqaddasligini, ustozga bo'lgan sadoqat va hurmatning inson kamolotidagi ahamiyatini ta'kidlaganlar. Ushbu an'ana bugungi kunda ham milliy ta'lim tizimimizning ma'naviy asoslaridan biri bo'lib qolmoqda.

Bugungi kunda O'zbekistonda ta'lim sohasini tubdan isloh qilish, o'qituvchining ijtimoiy mavqeini yuksaltirish, uning mehnatini munosib qadrlash hamda pedagog kadrlarning kasbiy mahoratini oshirishga qaratilgan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, ustozlik kasbining zamonaviy talablar asosida tahlil qilinishi nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyatga ham ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR:

Mazkur tadqiqotda ustozlik kasbining mohiyati va uning jamiyatdagi ahamiyatini o'rganishda tarixiy-tahliliy va qiyosiy yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqotning asosiy manbalarini O'zbekiston Respublikasining ta'lim sohasidagi qonunchilik hujjatlari, pedagogika va ta'lim nazariyasiga oid ilmiy adabiyotlar, shuningdek o'qituvchilar mehnatini rag'batlantirish va ularning kasbiy mahoratini oshirishga qaratilgan davlat dasturlariga oid materiallar tashkil etdi.

Tadqiqot jarayonida tizimlilik, xolislik va qiyosiy tahlil tamoyillariga asoslanildi. Ustozlik kasbining zamonaviy talablari uni o'rab turgan ijtimoiy-huquqiy muhit bilan bog'liq holda tahlil qilindi. Shuningdek, mavzuni yoritishda tavsifiy va umumlashtiruvchi metodlardan foydalanib, o'qituvchi faoliyatining asosiy jihatlari yoritildi.

XULOSA:

Xulosa qilib aytganda, ustozlik kasbi jamiyat taraqqiyotining muhim omili bo'lib, uning ijtimoiy ahamiyati vaqt o'tishi bilan yanada ortib bormoqda. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamolotini shakllantiruvchi, ularda mehnatsevarlik, adolat va vatanparvarlik kabi fazilatlarni tarbiyalovchi shaxs sifatida alohida mas'uliyat yuklaydi.

Tadqiqot davomida ustozlik kasbining tarixiy ildizlari, unga qo'yiladigan zamonaviy talablar hamda O'zbekistonda bu sohada amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilindi. Bu islohotlar o'qituvchining ijtimoiy mavqeini yuksaltirish, uning mehnatini munosib qadrlash va kasbiy mahoratini rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, ustozlik kasbini ilmiy jihatdan o'rganish uning jamiyatdagi o'rnini chuqurroq anglashga, yosh avlod tarbiyasida o'qituvchining rolini to'g'ri baholashga hamda kelajakda ta'lim sifatini yanada yuksaltirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining pedagog kadrlar tayyorlash va o'qituvchilarning ijtimoiy mavqeini yuksaltirishga oid farmon va qarorlari.
4. Pedagogika: darslik / umumiy tahrir ostida. — Toshkent.
5. Ustoz-shogirdlik an'analari va milliy ta'lim tizimi tarixiga oid ilmiy materiallar.
6. O'qituvchilar mehnatini rag'batlantirish va kasbiy mahoratini oshirishga oid davlat dasturlari materiallari.